

Setomaa valla üldplaneeringu
keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsus

Värska 2019

1.SISSEJUHATUS

Käesolev keskkonnamõju hindamise väljatöötamise kavatsus on aluseks Setomaa valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi KSH) läbiviimisele ja vastava aruande koostamisele.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise objektiks on koostatav Setomaa valla üldplaneering (edaspidi ka ÜP). Üldplaneeringu eesmärgiks on ruumilise arengu põhimõtete ja suundumuste määramine, nähes ette võimalused Setomaa valla tasakaalustatud ja säästvaks arenguks.

Üldplaneeringu koostamise korraldaja on Setomaa Vallavalitsus. Setomaa valla haldusterritooriumi üldplaneeringu koostamine ning keskkonnamõju strateegiline hindamine on algatatud Setomaa Vallavolikogu 27.09.2018 otsusega nr 41.

Lähtudes planeerimisseaduse (PlanS) § 74 lõikest 4 ja keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse § 33 lõike 1 punkti 2 alusel tuleb üldplaneeringu koostamisel läbi viia keskkonnamõju strateegiline hindamine.

KSH eesmärgiks on keskkonnakaalutlustega arvestamine üldplaneeringu koostamisel ning seeläbi inim- ja looduskeskkonna mõjusid arvestava tasakaalustatud lahenduse leidmine. Selle saavutamiseks on Setomaa valla üldplaneeringu KSH-l järgmised ülesanded:

- hinnata üldplaneeringuga kavandatava elluviimisega kaasnevat tagajärgi ning võimalikke muutusi keskkonnas, sealjuures nii positiivseid kui negatiivseid;
- välja tuua võimalikud olulised keskkonnamõjud;
- välja pakkuda negatiivsete mõjude vältimise ning leevendamise ja positiivsete mõjude suurendamise võimalusi.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsuse eesmärgiks on kindlaks määrata keskkonnamõju strateegilise hindamise ulatus ja ajakava ning täpsustada valdkonnad, kus mõjude ilmumine on võimalik.

Keskkonnamõju strateegilisel hindamisel tuginetakse planeerimisseaduses ning keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduses (edaspidi KeHJS) KSH protseduurile ja sisule esitatud nõuetele. Üldplaneeringu koostamise käigus läbiviidava keskkonnamõju strateegilise hindamise menetlusnõuded tulenevad planeerimisseadusest. Nõuded KSH aruande sisule ja muudele tingimustele tulenevad keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusest.

Keskkonnakaalutlustega arvestamine peab algama juba piirkonna peamiste arengusuundade kavandamisel, sest KSH võimaldab ennetada hilisemaid probleeme ja võtta keskkonnaküsimusi arvesse otsuse tegemise kõrgemal tasandil. KSH puhul mõistame keskkonda laiemalt kui ainult looduskeskkond. Mõju tuleb hinnata nii loodus- ja kultuurilisele keskkonnale kui ka inimeste tervisele ning sotsiaalsetele vajadustele ja varale. Hindamise käigus selgitatakse välja, kirjeldatakse ja hinnatakse planeeringu elluviimisel tekkida võivaid mõjusid keskkonnale, samuti

keskkonnakaitse tagamist ja säästva arengu printsiipide rakendamist planeeritaval alal. Pakutakse välja parim võimalik lahendus ning vajadusel leevendusmeetmed.

KSH aruanne valmib koostöös planeeringu koostamisega ja see ei ole käsitletav eraldiseisva protsessina. PlanS § 80 lõige 2 sätestab keskkonnamõju strateegilise hindamise kavatsuse sisu järgmiselt: „keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsuses märgitakse keskkonnamõju hindamise ulatus ja eeldatav ajakava ning üldplaneeringu rakendamisega eeldatavalt kaasneda võiv oluline keskkonnamõju, sealhulgas mõju inimese tervisele, piiriülese keskkonnamõju esinemise võimalikkus, võimalik mõju Natura 2000 võrgustiku alale ja muu planeeringu koostamise korraldajale teadaolev asjasse puutuv teave“.

2. Üldplaneeringu koostamise ja KSH läbiviimise osapooled

osapool	asutus	kontaktisik	kontaktandmed
ÜP ja KSH koostamise algataja ja kehtestaja	Setomaa Vallavolikogu	Helle Palok	Helle.palok@setomaa.ee tel 785 6651
ÜP ja KSH koostamise korraldaja	Setomaa Vallavalitsus	Erika Joonas	Erika.joonas@setomaa.ee tel 796 4647
ÜP koostaja	Skepast&Puhkim OÜ	Kadri Vaher	kadri.vaher@skpk.ee
KSH koostaja	Skepast&Puhkim OÜ	Eike Riis	eike.riis@skpk.ee

3. Keskkonnamõju strateegilise hindamise ulatus ja põhimõtted

Keskkonnamõju strateegilisel hindamisel tuginetakse planeerimisseaduses ja KeHJS-s KSH protseduurile ja sisule esitatud nõetele.

Keskkonnamõju strateegilise hindamise aluseks strateegiliseks planeerimisdokumendiks on Setomaa valla üldplaneering ning hindamise objektideks selle alusel kavandatavad arengusuunad. KSH raames hinnatakse üldplaneeringu rakendamisega kaasnevaid võimalikke keskkonnamõjusid erinevatele keskkonnaelementidele ning vajadusel tehakse ettepanekud negatiivsete mõjude vähendamiseks või positiivsete mõjude suurendamiseks planeeringulahenduses. Keskkonnamõju strateegilisel hindamisel hinnatakse üldplaneeringu ja selle võimalike alternatiivsete lahenduste mõju erinevatele keskkonnaelementidele.

KSH läbiviimine lõimitakse planeeringu koostamisse nii, et see moodustaks tervikprotsessi pideva koostisosa. Seda arvestatakse jooksvalt alternatiivsete lahendusvariantide võrdlemisel, neist eelistatavate valimisel ning leevendusmeetmete määratlemisel.

KSH käigus hinnatakse planeeringulahendusest tulenevaid nii otseseid, kaudseid kui kumulatiivseid, samuti nii lühi- kui pikaajalisi mõjusid loodus- ja kultuurilisele keskkonnale

ning inimese tervisele ning sotsiaalsetele vajadustele ja varale. Seejuures on KSH käsitusalaüks mõjud, mis avalduvad läbi keskkonnaelementides toimuvate muutuste. Arvestatakse nii üldplaneeringu mõju keskkonnale kui ka keskkonnast enesest tulenevaid piiranguid ja võimalusi. KSH viiakse läbi kvalitatiivse hindamisena eksperdirühma koostöona. Eksperthinnangute andmisel kasutatakse töövõtetenähtena muuhulgas olemasolevate andmete ja taustamaterjalide läbitöötamist, sisend-väljund analüüsi, ruumilisi analüüsi, vältitöid ning konsulteerimist osapooltega. KSH raames ei ole ette nähtud teemaspetsiifiliste alusuuringute koostamist. KSH ühe osana viiakse läbi n.ö. konfliktialade analüüs, eesmärgiga vältida või leevendada konflikte planeeringulahenduses ning võimendada soodsaid koosmõjusid. Analüüsi tulemused on jooksvaks sisendiks planeeringulahenduse kujunemisel ning ei pruugi seetõttu tingimata kajastuda KSH lõpparuandes.

KSH teostamisel hinnatakse ka üldplaneeringu seoseid teiste asjakohaste strateegiliste planeerimisdokumentidega ja vastavust nendes püstitatud eesmärkidele.

Üldplaneeringu alusel kavandatavate tegevuste mõjuala piirub eeldatavalt eeskätt Setomaa valla halduspiiridega. Üldplaneeringuga hõlmatava ala suurus on kokku 460,8 km². Keskkonnamõju ilmumist hinnatakse lisaks üldplaneeringu alale vajadusel ka ümbritseval alal. Täpne mõjuala ulatus selgub keskkonnamõju strateegilise hindamise käigus.

Kavandatava tegevusega ei kaasne eeldatavalt piiriülest keskkonnamõju.

Oluline on märkida, et KSH täpsusaste ei saa olla suurem selle aluseks oleva strateegilise planeerimisdokumendi täpsusastmest. Hindamisel keskendutakse teemadele, mida saab üldplaneeringuga reguleerida ning mis on konkreetse planeeringulahenduse puhul olulised.

Teiseks tuleb silmas pidada seda, et planeeringulahendus ei avalda otsest mõju senikaua, kui see ei realiseeru. Eeltoodust tulenevalt on üldplaneeringu keskkonnamõju hinnangutesse sisse kirjutatud suhteliselt suur määramatus ning üldistusaste, võrreldes näiteks objektipõhiste keskkonnamõju hindamisega.

4. Üldplaneeringu elluviimisega eeldatavalt kaasneda võiv oluline keskkonnamõju

Üldplaneeringu eesmärgiks on valla maakasutuse suunamine keskkonnatingimusi silmas pidades. Üldplaneeringu rakendamise kaasneva võimaliku mõju hindamisel võetakse arvesse maakasutuse, hoonestatud/hoonestatavate alade paiknemise, infrastruktuuri (sh liikluskorraldus), jäätmetekke jms mõju erinevatele keskkonnaelementidele. Keskkonnamõju strateegilisel hindamisel lähtutakse põhimõttest, et hinnata tuleb muutusi keskkonnas, mis kaasnevad planeeritud tegevuse elluviimisel. KSH aruanne peab käsitlema KeHJS § 40 nimetatud teemasid, arvestades seejuures üldplaneeringu eesmarke ja käsitletavat territooriumi. Vastavalt KeHJS § 40 lg 3 p 2 peab KSH aruande koostamisel arvesse võtma strateegilise planeerimisdokumendi sisu ja kehtestamise tasandit.

Üldplaneeringu elluviimisega kaasnevad keskkonnamõjud on võimalik täpsustada esialgse planeeringulahenduse selgumisel. KSH väljatöötamise kavatsuses on võimalike mõjude identifitseerimisel lähtunud Setomaa valla iseloomust ja üldplaneeringu ülesannetest.

Hinnatakse planeeringulahenduses välja pakutud kompostimis- ja ehitusjäätmeplatside (sh nende asukohaalternatiivide) võimalikku mõju ning vajadusel esitada leevendusmeetmed. Vajadusel pakutakse välja jäätmekogumispunktide (kogumiskonteinerite) täiendavad soovituslikud asukohad.

Väärtuslikud maastikud on määratud maakonnaplaneeringutega. Nende säilitamise ja kasutamise tingimused võetakse üle maakonnaplaneeringutest ning vajadusel täpsustatakse neid tingimusi.

Vajaduse tekkimisel hinnatakse Väraska lahe ehituskeeluvööndi vähendamisest tulenevaid mõjusid ja pakkuda leevendusmeetmeid.

Üldplaneeringu ja KSH koostamise protsessi käigus võib lisanduda mõjusid, mida tuleb töö käigus hinnata.

KSH läbiviimisel arvestatakse järgmiste (peamiste) võimalike mõjuvaldkondadega:

4.1. Mõju inimese tervisele, sotsiaalsetele vajadustele ja varadele:

1. jaanuari 2018. a seisuga oli haldusreformi järgses Setomaa vallas Statistikaameti andmetel 3369 elanikku, valla pindala on 463,10 km² ja asustustihedus on 7,3 elanikku km² kohta.

2000. aastatel on rahvastik praeguse Setomaa valla piirides pidevalt vähenenud. Sarnane trend on iseloomulik kõigile Eesti suurematest keskustest kaugemal asuvatele piirkondadele. Suhteliselt suur elanike arvu kasv 1. jaanuariks 2016. aastal on tingitud meetodika muutusest. Võrreldes 2016. aasta tulemusi 2017. ja 2018. aasta näitajatega ei saa väita, et elanike arv kasvaks. Rahvastiku vähenemise põhjuseks on negatiivne iive. 2008–2017 on Setomaa valla loomulik iive olnud pidevalt negatiivne. Viimastel aastatel on loomulik iive olnud vähem negatiivne, 2017. aastal on see näitaja aga taas suuremas miinuses (-42).

KSH käigus hinnatakse planeeringulahenduse võimalikku mõju asustusstruktuurile ja rahvastiku arengusuundadele, teenuste kättesaadavusele, liikumisvõimalustele (sh pööratakse tähelepanu kergliiklusteede võrgustikule), elanike üldisele heaolule jms. Tuuakse välja üldplaneeringus kavandatavate arengusuundadega kaasnevad võimalikud ohud inimese tervisele ning vajadusel nähakse ette lahendused nende vältimiseks. Inimese tervist ja heaolu võib mõjutada näiteks liiklusest ja tootmistegevusest tulenev müra ja õhusaaste, kui see põhjustab olulisi häiringuid. Käsitlemist vajab Setomaa valla kiirgusohutus (sh looduskiirgus ning pinnasõhu ja ruumide siseõhu radoonisisaldus). Tuleb hinnata ioniseeriva kiirguse (sh radooni) mõju inimese tervisele.

Samuti arvestatakse üldplaneeringu koostamisel ja selle mõjude hindamisel riigipiiriga seotud tegevustest tulenevate keskkonnamõjudega ulatuses, mis on üldplaneeringu kontekstis asjakohane.

Positiivse mõjuga on aga näiteks puhkealade ja kergliiklusteede planeerimine. Arvestatakse Lõuna-Eesti päästeala hädaolukordade riskianalüüside regionaalse kokkuvõttega.

4.2. Mõju bioloogilisele mitmekesisusele, populatsioonidele, taimedele ning loomadele:

Hinnatakse planeeringulahendusega kaasnevat koormust taimestikule, loomastikule ja populatsioonidele. Muuhulgas pööratakse tähelepanu roheline võrgustiku toimimisele ja sidususele piirnevate aladega ning looduslike alade osakaalule ja terviklikkusele vallas. Vajadusel tehakse ettepanek üldplaneeringu täiendamiseks ning rohevõrgustiku sidususe parandamise meetmete rakendamiseks.

- Mõju pinnasele:

Mõju pinnasele tuleneb eeldatavalt asustuse suunamisest, taristuobjektidest, tootmisalade, riigikaitse objektide vms planeerimisest, aga ka nt maardlatest ning säilitamist väärivate looduslike alade ja väärtuslike põllumajandusmaade määratlemisest.

- Mõju pinnaveele (voolu- ja seisuveekogudele) ja põhjaveele:

Hinnatakse võimalikku mõju haldusterritooriumi jõgedele ja järvedele ning põhjavee kvantiteedile (põhjaveevarule) ja kvaliteedile. Mõju pinna- ja põhjaveele võib tuleneda eelkõige asustuse suunamisest, taristuobjektidest, tootmisalade planeerimisest, aga ka teistest üldplaneeringuga suunatavatest tegevustest. Käsitletakse hüdrogeoloogiat, põhjavee kaitstust, veelade üldisi kasutamise- ja ehitamistingimusi, põhiliste tehnovõrkude trasse, ühisveevärgi puurkaeve (sh sanitaarkaitsealad), maaparandussüsteemide paiknemist (Põllumajandusameti info põhjal), veekogude ranna ja kalda ulatust ja ehituskeeluvööndit, kallasradu. Käsitletakse põhjavee, pinnavee, sadevee, ülejutuspiirkondade, jääkreostuse ja neile arendusest tulenevaid mõjusid.

Hindamisel võetakse arvesse veekogude seisundit ning seda seisundit mõjutavaid koormusallikaid, samuti veemajanduskavas sisalduvat teavet.

4.3. Mõju kultuuripärandile ja maastikele:

Käsitletakse nii kaitsealuseid kultuurimälestisi, väljakujunenud väärtuslikke maastikke kui kultuuripärandit laiemalt. Arvestatakse planeeringulahenduse võimalikku mõju piirkonna identiteedile. Hinnatakse kultuurikeskkonna säilitamist tagavate tingimuste seadmise piisavust ning vajadusel tehakse strateegilise keskkonnamõju hindamise käigus täiendavaid ettepanekuid.

4.4. Mõju kaitstavatele loodusobjektidele, Natura 2000 võrgustiku aladele ja kaitstavatele liikidele:

KSH-s hinnatakse üldplaneeringus kavandatavast tegevusest tuleneda võivat mõju kõikidele kaitstavatele loodusobjektidele, sealhulgas erineva kaitsereežiimiga looduskaitsealustele üksikobjektidele, kaitstavatele liikidele ja kaitstavatele aladele. Hindamisel arvestatakse nii

olemasolevate loodusobjektidega, sh kaitstavate aladega ja liikidega ning nende kaitse-eesmärkidega, kui vajadusel ka projekteeritavate kaitstavate loodusobjektidega.

Eraldiseisvalt käsitletakse mõju Natura 2000 võrgustiku aladele. Tulenevalt üldplaneeringu üldistuse ja määramatuse astmest piirduakse mõju hindamisel eeldatavalt Natura 2000 alade Natura eelhindamise läbi viimisega. Eelhindamine teostatakse esialgse planeeringulahenduse valmimisel. Kuna planeeringulahenduse välja töötamisel arvestatakse kaitstavate aladega, võib eeldada olulise mõju puudumist ka Natura-aladele. Siiski hinnatakse Natura mõju, sh kaudseid ja kumulatiivseid mõjusid, nii detailselt, kui see on planeeringulahendusest tulenevalt võimalik. Sõltuvalt mõjuallikast ja/või planeeringu täpsusastmest on vajalik teostada eelhindamine või asjakohane hindamine. Vajadusel tuuakse välja viited täismahus Natura hindamise ehk asjakohase hindamise läbi viimise vajadusele järgmisel planeerimistasandil.

4.5.Mõju maavaradele.

KSH läbiviimisel arvestatakse vastavalt vajadusele üldplaneeringuga kavandatavate arengusuundade mõju vallas leiduvatele maavaradele (muda, mineraalvesi, dolokivi). Hinnatakse maardlatega ja maavarade kaevandamisega kaasnevat mõjusid maakasutusele ja ehitamisele. Vajadusel käsitletakse ka ala kaevandamisjärgset maakasutust.

Mõjude iseloomu, ulatust, olulisust ning negatiivsete mõjude leevendamise võimalusi hinnatakse ja käsitletakse keskkonnamõju strateegilise hindamise aruandes.

5. KESKKONNAMÕJU STRATEEGILISE HINDAMISE PROTSESSI JA SELLE TULEMUSTE AVALIKUSTAMISE AJAKAVA

Üldplaneeringu koostamise ning KSH läbiviimise protsess on integreeritud ning kulgeb paralleelselt. KSH väljatöötamise kavatsuse koostamise hetkel ei ole KSH ja üldplaneeringu koostamise protsessi ajalist kulgemist võimalik täpsemalt paika panna, mistõttu on koostatud ajakava esialgne ning see võib protsessi käigus muutuda. Üldplaneeringu ning KSH eeldatav ajakava on esitatud samuti üldplaneeringu lähteseisukohtades.

	2018				2019												2020												2021														
	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI				
ÜP ja KSH algatamine	x																																										
esiälgsete lähteseisukohtade ja KSH VTK koostamine	x	x	x																																								
ÜP lähteseisukohtade ja KSH VTK kohta ettepanekute saamine PlanS § 81					x	x																																					
ÜP lähteseisukohtade ja KSH VTK avalikustamine valla veebilehel							x																																				
ÜP ja KSH aruande koostamine							x	x	x	x	x	x	x	x	x	x																											
ÜP ja KSH aruande eelnõu avalik väljapanek, vähemalt 30 päeva, § 82 lg 1, 3																x	x																										
ettepanekutele vastamine 30 päeva jooksul § 82 lg 8																	x																										
ÜP ja KSH aruande eelnõu avalik arutelu PlanS § 83																		x																									
ÜP ja KSH koostamine ja täiendamine																			x	x	x																						
ÜP ja KSH aruande eelnõu kooskõlastamine ja esitamine arvamuste saamiseks PlanS § 85 lg 1																					x	x	x	x	x																		
ÜP vastuvõtmine ja avalik väljapanek vähemalt 30 päeva PlanS § 87 lg 1 ja 4																																											
Kirjalikele ettepanekutele vastamine 30 päeva PlanS § 87 lg 9																																											
Avaliku arutelu aeg 45 päeva jooksul avaliku väljapaneku lõppemisest																																											
planeeringu täiendamine																																											
esitamine heakskiitmiseks PlanS § 90 lg 1																																											
ÜP kehtestamine volikogus PlanS § 91																																											